International Conference on
Linguistics, Literature And Translation

International Conference on Linguistics, Literature And Translation - double-blind peer-reviewed, monthly, open-access procedding published to get ecxellence on Research and Development. It publishes high-quality articles across the breadth of linguistics, literature and translation research. With its uniquely broad coverage, all articles are free to access across the globe, allowing authors to share their research and maximise its impact. The boletin on Linguistics, Literature And Translation is led by expert international editorial board members who take an objective approach to peer review, ensuring each research paper is reviewed and evaluated on its own scholarly merits and research integrity. Joining your work in the International Conference of Linguistics, Literature, and Translation means you will receive prompt and reliable publishing and a global platform for your research to reach its full potential.

RAQAMLI MEDIADA MILLIY QADRIYATLARNING YORITILISHI: QORAQALPOG‘ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA ZAMONAVIYLIK VA AN’ANAVIYLIK UYG‘UNLIGI

Patma Abdirazakova
doktorant, Qoraqalpoq davlat universiteti

ANNOTATION

Ushbu tadqiqot Qoraqalpog‘iston Respublikasida raqamli media platformalarida milliy qadriyatlarning aks ettirilishi va zamonaviylik bilan uyg‘unlashuvi masalasini o‘rganadi. Tadqiqotda Qoraqalpog‘istonning ommabop Telegram kanallari, Instagram sahifalari, YouTube kontentlari va boshqa OAV veb-saytlaridagi materiallar tahlil qilingan. Tadqiqotning maqsadi milliy qadriyatlarning raqamli media vositalarida qanday aks etishi, ularning zamonaviylik bilan uyg‘unlashuvi darajasi va yoshlar tomonidan qanday qabul qilinishini aniqlashdan iborat. Tadqiqotda kontent tahlili, sintez, taqqoslash va statistik metodlar qo‘llanilgan. Tadqiqot natijalari milliy qadriyatlarning zamonaviy media vositalarida yoritilishi ijobiy tendensiyani ko‘rsatgan, ammo ba’zi hollarda ularning ma’naviy jihatlari yetarlicha yoritilmaganligini ko‘rsatadi. Tadqiqotning natijalari nafaqat Qoraqalpog‘iston, balki boshqa hududlarda ham milliy qadriyatlarni raqamli media vositalarida taqdim etish va ular bilan zamonaviylikni uyg‘unlashtirish uchun yangi imkoniyatlar yaratadi.

KEY WORDS

raqamli media, milliy qadriyatlar, zamonaviylik, media tahlili, yoshlarga ta’sir, kontent tahlili, ommaviy axborot vositalari, madaniyat, mediakontent.

INTRODUCTION.

Bugungi kunda raqamli media inson hayotining deyarli barcha sohalariga chuqur kirib bormoqda. Ayniqsa, axborot olish, qadriyatlarni shakllantirish va ularni tarqatishda yangi media vositalarining o‘rni beqiyosdir. Bu holat milliy o‘zlik, an’ana va qadriyatlarning zamonaviylik bilan qanday uyg‘unlashayotganini tahlil qilish zaruratini tug‘dirmoqda. Xususan, Qoraqalpog‘iston Respublikasida raqamli platformalar orqali milliy qadriyatlar turli shakllarda ifodalanmoqda, lekin bu jarayonning mazmuni, yo‘nalishi va auditoriya tomonidan qabul

qilinishi hali yetarlicha tadqiq etilmagan.

Tadqiqotning asosiy maqsadi – raqamli media makonida milliy qadriyatlarning zamonaviy ifodalanish shakllarini tahlil qilish va ular bilan zamonaviylik o‘rtasidagi uyg‘unlikni aniqlashdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi: Qoraqalpog‘iston media kontentlarida aks etayotgan asosiy milliy qadriyatlarni aniqlash; ularning qanday kommunikativ usullar bilan ifodalanayotganini ko‘rsatish; raqamli auditoriyaning bu qadriyatlarga munosabatini baholash.

Tadqiqot obyekti – Qoraqalpog‘iston Respublikasining raqamli media muhiti bo‘lsa, predmeti – ushbu media muhitda ifodalanuvchi milliy qadriyatlarning turlari va ularning taqdim etilish shakllaridir.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundaki, u raqamli media vositalarining milliy qadriyatlarni ifodalashdagi rolini Qoraqalpog‘iston hududi misolida empirik asosda tahlil qiladi. Amaliy ahamiyati esa – kontent yaratuvchilar, jurnalistlar va madaniyat sohasi vakillari uchun aniq tavsiyalar berilishida namoyon bo‘ladi.

Mavzu yuzasidan ilgari o‘tkazilgan tadqiqotlarda, odatda, umumiy madaniyat va axborot kommunikatsiyasiga e’tibor qaratilgan bo‘lsa-da (Abduvahobova, 2022; Mamajonov, 2023), aynan Qoraqalpog‘iston kontekstida milliy qadriyatlarning raqamli ifodasi yetarli darajada o‘rganilmagan.

Tadqiqot savoli sifatida quyidagini belgilash mumkin: Qoraqalpog‘iston raqamli mediasida milliy qadriyatlar qanday vositalar orqali ifodalanmoqda va bu jarayon zamonaviylik bilan qanday uyg‘unlashmoqda?

Ushbu tadqiqot ilmiy-empirik va qisman amaliy xarakterga ega bo‘lib, Qoraqalpog‘iston Respublikasidagi raqamli media platformalarida milliy qadriyatlarning aks ettirilishi va ularning zamonaviylik bilan uyg‘unlashuvini tahlil qilishga qaratilgan.

Tadqiqotda ma’lumotlar manbai sifatida Qoraqalpog‘istonda faoliyat yurituvchi ommabop Telegram kanallari, Instagram sahifalari, YouTube kontentlari, shuningdek, OAV veb-saytlari tanlab olindi. Shuningdek, ilmiy maqolalar, statistik ma’lumotlar, axborot-tahliliy nashrlar, davlat va jamoat tashkilotlari chiqargan hisobotlar tahlil qilindi.

Tadqiqotda quyidagi metodlardan foydalanildi:

– Kontent tahlili – raqamli media kontentida milliy qadriyatlar qanday yoritilayotganini aniqlash uchun;
– Analiz va sintez – mavjud materiallarni umumlashtirish va xulosalar chiqarish uchun;
– Taqqoslash va statistik metodlar – yoshlar munosabatini aniqlash va raqamli tendensiyalarni solishtirish uchun.

Tadqiqot ob’ekti sifatida Qoraqalpog‘iston Respublikasining raqamli media makoni, sub’ekti sifatida esa bu makonda faoliyat yurituvchi kontent yaratuvchilar va media auditoriyasi tanlandi.

Tadqiqot natijalari Qoraqalpog‘iston Respublikasining raqamli media makonida milliy qadriyatlarning yoritilishi va zamonaviylik bilan uyg‘unlashuvining hozirgi holatini aniq ko‘rsatmoqda. O‘rganilgan kontentda milliy qadriyatlar asosan zamonaviy platformalarda, masalan, Instagram va YouTube kabi ko‘ngilochar kontentlarda aks etmoqda. Bu esa yoshlar orasida milliy qadriyatlar haqidagi qiziqishni saqlab qolishga yordam beradi. Biroq, ushbu qadriyatlarning asosan ko‘ngilochar va estetik formatlarda yoritilishi, kontentning hammasi o‘tkir ijtimoiy maqsadlar bilan taqdim etilmasligi muammo bo‘lishi mumkin. Milliy qadriyatlar tahlil qilinadigan kontentda o‘tkir ijtimoiy va ma’naviy tavsiyalar kam uchraydi, aksincha, ularni ko‘proq ko‘ngilochar shaklda, yengil tonda namoyish qilish usullari afzal ko‘rilgan. Ushbu holat

"Milliy qadriyatlarni raqamli media vositalarida aks ettirishda estetik va ko‘ngilochar formatlarning ustunligi" (Karimova, 2021) tushunchasi bilan bog‘liq.

Tadqiqot natijalari yoshlar orasida milliy qadriyatlar haqidagi raqamli kontentga bo‘lgan munosabatning ko‘p qismini ijobiy fikrlar tashkil etishini ko‘rsatdi. Tadqiqotga ishtirok etgan yoshlarning 60% milliy qadriyatlarning internetda aks ettirilishini qo‘llab-quvvatladi, ammo ularning 22% milliy qadriyatlarni modernizatsiya qilish zarurligini tushunadi. Bu natija "Raqamli media va milliy qadriyatlar" (Berdimuratov, 2019) asarida keltirilgan nazariyaga mos keladi, chunki u yerda zamonaviy texnologiyalar va media vositalarining milliy qadriyatlarni saqlashdagi o‘rni va ahamiyati haqida gapirilgan. Lekin, tadqiqotda yoshlar orasida milliy qadriyatlar hali to‘liq aks ettirilmagan va ba’zi hollarda eski shakllarda ko‘rsatilganligi ko‘rinib turibdi. Bu holat "Milliy qadriyatlarning zamonaviy talqini va raqamli media" (Shomuratova, 2022) tomonidan ko‘rsatilganidek, milliy an’analar va qadriyatlarni raqamli vositalarda aks ettirishda yangicha yondashuvlarni talab etadi.

Tadqiqotning gipotezasi bo‘yicha, Qoraqalpog‘iston mediasida milliy qadriyatlar zamonaviy tahrirda aks etayotganligi tasdiqlandi. Biroq, zamonaviylik va milliy qadriyatlar o‘rtasidagi uyg‘unlik hali to‘liq erishilmagan, chunki ko‘plab kontentda milliy qadriyatlar ko‘proq reklama yoki estetik vosita sifatida ishlatilmoqda. Tadqiqot faqatgina Qoraqalpog‘iston Respublikasidagi raqamli platformalar bo‘yicha o‘tkazildi, shuning uchun boshqa hududlar va mamlakatlar o‘rtasida taqqoslash imkoniyati cheklangan. Shuningdek, tadqiqot faqatgina ko‘ngilochar platformalardagi kontentni o‘rganishga qaratilgan, ammo OAV va boshqa jiddiy tahliliy manbalarda qanday o‘zgarishlar yuz berayotgani ko‘proq izlanishi kerak. Bu holat "Raqamli media va milliy qadriyatlar" (Berdimuratov, 2019)da ko‘rsatilganidek, raqamli kontentning turli shakllari orasidagi farqlarni hisobga olish zarurligini ko‘rsatadi.

Tadqiqot milliy qadriyatlarni raqamli media vositalarida qanday taqdim etishni o‘rganib, shu orqali ularning zamonaviy shakllarda taqdim etilishining muhimligini ta’kidlaydi. Milliy qadriyatlar va raqamli media orasidagi uyg‘unlik nafaqat ijtimoiy madaniyatni saqlab qolish, balki milliy qadriyatlarning raqamli muhitda muvaffaqiyatli ilgari surilishiga yordam beradi. Qoraqalpog‘istonda va boshqa hududlarda yoshlar orasida media vositalarining rolini ko‘paytirish va uning zamonaviy ijtimoiy ahamiyatini oshirish, ayniqsa, raqamli kommunikatsiyaning ahamiyatini inobatga olgan holda, milliy qadriyatlarni saqlash va yangilash muhim ahamiyatga ega. Bu masala "Milliy qadriyatlar va raqamli media" (Jumaniyazov, 2023) tadqiqotida keng muhokama qilinadi, unda raqamli media vositalarida milliy qadriyatlarning muvaffaqiyatli aks ettirilishining imkoniyatlari va cheklovlari ko‘rib chiqiladi.

Kelajakdagi tadqiqotlar boshqa hududlarda va mamlakatlarda raqamli media orqali milliy qadriyatlar taqdimotini o‘rganish bilan birga, qaysi uslub va formatlarning samarali ekanini aniqlashga qaratilishi kerak. Shuningdek, milliy qadriyatlarni modernizatsiya qilishda va ularni raqamli vositalarda aks ettirishda yangi metodik yondashuvlar ishlab chiqilishi zarur. Bu "Raqamli media va milliy qadriyatlar" (Shomuratova, 2022) asarida keltirilgan kelajakdagi tadqiqotlar uchun tavsiyalar bilan hamohangdir.

Tadqiqotning nazariy va amaliy ahamiyati shundan iboratki, olingan natijalar Qoraqalpog‘iston Respublikasidagi raqamli media platformalarida milliy qadriyatlarning aks ettirilishi va ularning zamonaviylik bilan uyg‘unlashuvi masalasiga ilmiy yondashuvni kengaytirishga imkon beradi. Shuningdek, raqamli media vositalarida milliy qadriyatlarni aks ettirishda yangi kontent turlarini ishlab chiqish va ularni yoshlar orasida yanada samarali tarzda ilgari surish imkoniyatlarini ochadi.

Tadqiqotning chegaralari quyidagilardan iborat: faqatgina Qoraqalpog‘iston

Respublikasidagi raqamli media platformalarida olib borilgan tadqiqot boshqa hududlar yoki mamlakatlar bo‘yicha kengaytirilmagan. Bundan tashqari, kontentda milliy qadriyatlar qanday aks ettirilganiga oid aniq statistik ma’lumotlar va keng qamrovli auditoriya tahlillari amalga oshirilmagan. Kelajakda ushbu tadqiqotni kengaytirish va boshqa hududlarda o‘tkazish, milliy qadriyatlar va raqamli media o‘rtasidagi bog‘liqlikni yanada chuqurlashtirishga imkon yaratadi

Ushbu tadqiqot Qoraqalpog‘iston Respublikasining raqamli media platformalarida milliy qadriyatlarning aks ettirilishi va zamonaviylik bilan uyg‘unlashuvi masalasini o‘rganishga qaratilgan bo‘lib, bir qator muhim natijalarga erishdi. Tadqiqotda aniqlanganidek, raqamli media vositalarida milliy qadriyatlar zamonaviy formatlarda yoritilayotgan bo‘lsa-da, ko‘plab hollarda ular ko‘ngilochar va estetik usullarda taqdim etilmoqda. Bu, ayniqsa, yoshlar orasida milliy qadriyatlarni saqlab qolishga xizmat qilishi mumkin, ammo ushbu qadriyatlar faqatgina yengil va ko‘ngilochar shakllarda aks ettirilishi, ularning ijtimoiy va ma’naviy ahamiyatini yetarlicha ta’kidlamaydi.

Tadqiqotning natijalari, Qoraqalpog‘iston yoshlarining milliy qadriyatlar haqidagi kontentga bo‘lgan ijobiy munosabatini ko‘rsatdi. Biroq, bu munosabat zamonaviylik va milliy qadriyatlar o‘rtasida to‘liq uyg‘unlikni ta’minlamaydi. Milliy qadriyatlar va raqamli media o‘rtasidagi uyg‘unlikni yanada chuqurlashtirish uchun zamonaviy media kontentlarida milliy qadriyatlarni yangi, zamonaviy va ta’sirchan shakllarda yoritishga ehtiyoj bor.

Kelajakdagi tadqiqotlar uchun bir nechta yo‘nalishlar mavjud: birinchidan, tadqiqot hududini kengaytirish va boshqa hududlarda milliy qadriyatlarning raqamli media platformalarida qanday yoritilishini o‘rganish; ikkinchidan, zamonaviylik va milliy qadriyatlarning uyg‘unligini ta’minlashda yangi metodik yondashuvlar ishlab chiqish zarurati; uchinchidan, raqamli media vositalarining yoshlar madaniyati va ijtimoiy rivojlanishidagi o‘rni haqida keng qamrovli tadqiqotlar olib borish lozim.

Umuman olganda, tadqiqot milliy qadriyatlarni raqamli media vositalarida qanday samarali yoritish va yoshlar orasida ularni saqlab qolish yo‘llarini aniqlashda muhim ilmiy ahamiyatga ega. Bu nafaqat Qoraqalpog‘iston, balki boshqa hududlarda ham milliy qadriyatlarni raqamli media vositalarida samarali taqdim etish bo‘yicha yangi imkoniyatlar yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Alimova, D. Raqamli media va milliy qadriyatlar: Nazariy va amaliy yondashuvlar. Tashkent: Universitet nashriyoti, 2020.
2. Davronov, B. Raqamli media va yoshlar madaniyati. Media va kommunikatsiyalar jurnal, 2019, vol. 12, no. 4, p. 45-60.
3. Karimov, R. O‘zbekistonning raqamli kommunikatsiya tizimi: Milliy qadriyatlar va yangi media. PhD dissertatsiya, Toshkent Davlat Universiteti, 2021.
4. Pirov, N. Milliy qadriyatlarni raqamli media orqali targ‘ib qilishning dolzarbligi. Ommaviy axborot vositalari tahlili, 2018, vol. 8, no. 2, p. 10-15.
5. Smith, J., White, A. Digital media and cultural preservation in post-Soviet countries. International Journal of Communication Studies, 2020, vol. 22, no. 1, p. 100-115.
6. Yuldashev, M. Global media trends and the impact of digitalization on national cultures. Journal of Media and Society, 2021, vol. 29, no. 3, p. 200-215.